

Kommentarer til Strategidokument for matproduksjon fra Karmøy Bondelag:

Generelt

Utkastet Strategi for matproduksjon i næringsplanen for Karmøy gir et sterkt misvisende bilde av betydningen av landbruksnæringen i Karmøy. I planen settes det opp statistikker om «verdiskaping» der landbruket inngår i samme statistikk som industribedrifter som Hydro. En slik sammenligning marginaliserer landbruksnæringen. Dette trass i at landbruket, i motsetning til blant annet oljerelaterte næringer, er en framtidsnæring. Landbruket er en viktig basisproduksjon og skal produsere mat i all framtid. Det bidrar samtidig til både å holde jorda i hevd, landskapspleie, matsikkerhet og matkvalitet. Dette er momenter som helt forsvinner i kommunens statistiske tilnærming. Et annet moment er at arbeidsinnsatsen til mange bønder tilsvarer mye mer enn ett årsverk, men uten at dette slår ut i tilsvarende høy inntekt.

I tillegg er næringsplanen altfor generell, da den ikke har med konkrete tiltak som tidfestes og der ansvaret for oppfølging og gjennomføring plasseres på f.eks. landbrukskontor, planavdeling, næringssjef eller andre.

Tradisjonelt har store deler av jordbruket i Karmøy vært drevet som kombinasjonsbruk med husdyr, grønnsaker og korn på relativt små teiger. Gardsdrifta har gjerne vært drevet i kombinasjon med inntekt fra arbeid utenfor garden som for eksempel fiske, industri mm.

Klima og bonitetsmessig har Karmøy veldig gode forutsetninger for å kunne dyrke grønnsaker og korn i tillegg til store gode grasavlinger til husdyr. Avlingsnivå per dekar kan i mange områder komme opp på nivå med avlingene og produksjonene som en ser på Jæren. Landbruket må derfor evne å tenke nytt og dyrke muligheter og fortrinn vi har i området for å få til en effektiv og fremtidsrettet næring.

Utfordring kapitalintensiv næring:

Jordbruket er en kapitalintensiv næring med lav produktpris og høye arbeids og investeringskostnader. Dette i kombinasjon med at jordbruket i Karmøy mange steder har små teiger gjør det vanskelig å få til en effektiv og fremtidsrettet næring både på gris, melk, grønnsaker, korn mm. Løsningen for mange i Karmøy har vært å beholde noe sau for å holde vegetasjonen nede samtidig som man har hentet hoveddelen av inntekten fra arbeid utenfor garden.

Tiltak:

For at man skal få flere til å satse på jordbruk bør kommunen være med å tilrettelegge slik at man kan få til nye, lønnsomme og fremtidsrettede produksjoner. Kommunen må da:

- Følge opp jordlovens krav om at dyrket og dyrkbar jord holdes i hevd
- Påse at det inngås langsiktige leieavtaler (minst 10 år) med opsjon for kjøp for den som driver
- Tilrettelegge for kjøp av tilleggsjord til bønder som driver/satser
- Være med å lage rimelige finansieringsordninger for unge bønder som ønsker å satse f.eks. i samarbeid med statlige myndigheter og lokale banker
- Tilrettelegge for nydyrking slik at man får større enheter, bl.a. ved å lage enkle søknadsprosesser og godkjenningsregler for nydyrking

Utfordring ved salg av bøndenes produkter:

Bøndene har gått inn i samvirkeforetak (Tine, Nortura, Gartnerhallen) for å sikre avsetning og en akseptabel pris egne varer. Samvirke er under sterkt press spesielt fra de 3 store matvarekjedene, men også fra andre aktører som Q-meieriene, Synnøve Finden og Fatland mm. I tillegg svekkes importvernet da det åpnes for økende importkvoter. Samtidig ligger Karmøy relativt nært 100 000 konsumenter. Dette gir landbruket muligheter.

Tiltak:

For å sikre at mer av verdiene går til bøndene i Karmøy bør følgende gjøres/ vurderes:

- Kommunen bør i størst mulig grad kjøpe produkter direkte av bønder i kommunen. Dernest bør det foretrekkes kjøp av produkter fra bøndenes samvirkebedrifter.
- Det bør, i samarbeid mellom lokale bønder og kommunen, satses på foredling og salg av lokal mat, enten via REKO-ring konseptet eller aller helst ved at det lages et lokalmatsutsalgs hvor bøndene kan selge lokale produkter. Kommunens rolle vil her f.eks. kunne være å stille lokaler og/eller egnet tomt til rådighet

Utfordring jordvern

Karmøy er verstingkommune når det gjelder nedbygging av jord i Rogaland og i Norge. Dette har klar sammenheng med at jordbruket i en lang periode ikke har vært ansett som viktig av kommunens ledelse og politikere. De siste 30 årene har det vært en enorm nedbygging av god matjord i kommunen. Det bør som hovedregel ikke bygges ned ytterligere matjord i Karmøy kommune.

Kommunens nedbygginger av særs god jord på bla Norheim og Åkra, samt kommunepolitikernes håndtering og administrasjon av Tuastad gard illustrerer at jordbruk ikke har eller har hatt fokus i Karmøy kommune.

For bøndene medfører kommunens holdning til jord og jordvern usikkerhet på den reelle viljen for at en skal drive jordbruk i kommunen. Dyrkede og dyrkbare arealer ligger i stor grad nær bebygde områder i Karmøy. Slike arealer nær by/næring anses av bøndene som usikre da terskelen for omdisponering til andre formål oftest er lav. Denne usikkerheten er en av hovedutfordringene vi har for å få til ei fremtidsrettet næring.

Tiltak

- Jordvern må strammes opp og kommuneplanen må ta dette på alvor.
- Dersom det tas dyrka areal må det være regel om at det lages til et tilsvarende dyrket areal – med samme kvalitet - en annen plass.

Mottatt: 09.03.2020

Utfordring med klimaavtrykk

Jordbruket er i utgangspunktet basert på det naturgitte CO₂-kretsløpet. Vi er likevel opptatt av å redusere klimaavtrykket som følger av moderne landbruk. Større enheter (se over) med sammenhengende eller nærliggende arealer, vil føre til bedre effektivitet og mindre kjøring. I vår produksjon fanges store mengder CO₂ i jord, planter og trær. Dette må inngå i jordbrukets klimaregnskap.

Tiltak

- Kommunen og bøndene bør samarbeide om å utvikle bærekraftig biogassanlegg lokalt
- Ved dyrking av andre vekster enn gras, for eksempel korn, til dyrefor som erstatning for importert kraftfor, vil øke effektiviteten og minske klimaavtrykket. Kommunen bør vurdere om det kan lages ekstra tilskuddsordninger tilpasset en slik utvikling
- Kommunen bør gi ekstra tilskudd til grøfting for å kompensere for våtere klima. Dette vil også gi høyere avling og dermed lavere klimaavtrykk.

Utfordring ved saksbehandling

Lokale bønder opplever i mange tilfeller søknadsprosesser for nydyrking og andre driftsrelaterte tiltak som kompliserte og krevende, og saksbehandlingstiden som urimelig lang.

Tiltak

- Forenkle søknadsprosedyrer og -skjema
- Korte ned saksbehandlingstiden